

**Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Neveléstudományi Doktori Iskola**

DOKTORI (PhD) ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

Győrfyné Kukoda Andrea

**A pedagógiai tevékenység feltételrendszerének és
módszereinek alakulása a közigazgatási egyetemi képzésben**

Témavezető: dr. Nahalka István PhD, egyetemi docens

Budapest, 2014

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Neveléstudományi Doktori Iskola
Neveléstudományi kutatások doktori programja
prof. dr. Szabolcs Éva, PhD

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Győrfyné Kukoda Andrea

A pedagógiai tevékenység feltételrendszerének és módszereinek alakulása a közigazgatási egyetemi képzésben

című PhD értekezéséhez

Budapest, 2014

1. A TÉMA AKTUALITÁSA

Az egyetem intézménye hosszú története során már többször ment át mélyreható strukturális és funkcionális átalakuláson, s az utóbbi évtizedekben zajló globális, makroszintű változások napjainkban és még az elkövetkező években is megint egy *új szerepkörre* való felkészülésre kényszerítik a felsőoktatást. A manapság zajló viharos gyorsaságú gazdasági-társadalmi és technikai fejlődés, az úgynevezett „tudásalapú vagy tanuló társadalom” kialakításának követelménye miatt a kutatások fókuszába a tudás keletkezésének, „elosztásának” és terjedésének problematikája, a tanulás rendszerei kerültek. Az egyre gyorsuló átalakulási folyamatban a *tanulás*, az új ismeretek megszerzése, a tudás adaptálására való felkészültség – mint a környezeti alkalmazkodás nélkülözhetetlen feltétele – az egyéni és a szervezeti megújulás (fennmaradás) kulcsává vált.

Az egyetemek küldetését, stratégiáját alapvető újragondolásra készítetű, valamint ezzel összefüggésben az operatív folyamatok újjászervezését igénylő kihívások mögött több, egymással kapcsolatban álló tényező áll: a *munkaerőpiacon* az alkalmazói kör munkaerővel kapcsolatos *elvárásai* jelentősen megváltoztak, megnőtt a tudásalapú társadalom kialakításához szükséges nagyobb számú, magasan képzett, teljesítményképes tudással rendelkező szakember iránti igény. Ennek következménye, hogy a felsőoktatás elvesztette tradicionális kis létszámú elitképző funkcióját, helyette ebben az oktatási alrendszerben is a tömegesedés és az elméleti, tudományos képzés igénye helyett a gyakorlatias, szakmai képzés fokozódó szükséglete lett megfigyelhető. A felsőoktatásban *tanulók összetétele* meglehetősen *heterogén*né vált, például a korosztályi összetétel sem korlátozódik már pusztán a fiatal felnőttekre, hiszen az élethosszig tartó tanulás jegyében a teljes felnőtt lakosság részt vehet különböző képzésekben, amelyek típusa és irányultsága szintén nagy változatosságot mutat (Sárdi, 2012). Ez felveti a gyermek kontra felnőttoktatás/képzés dilemmáját az egyetemen.

A felsőoktatási rendszer kiterjedésével, folyamatosan növekvő ráfordítási igényével egyidejűleg a társadalom kezdett egyre áttekinthetőbb képet igényelni a képzési folyamat anyagi és tartalmi hatékonyságáról és követelte a képzést igénybevevő, egyre sokrétűbb társadalmi háttérű diákság elvárásaihoz igazodó oktatási módszereket. Mindez ráirányította a figyelmet a *tanulás-tanítás minőségének* és *hatékonyságának* vizsgálatára.

Újfajta pedagógiai feladatként jelentkezett a felsőoktatási intézmények számára a *tanulási eredmények, a képzési és kimeneti követelmények meghatározása, a képzések tartalmi és módszertani újragondolása*, és megerősödtek olyan területek is, mint a *felsőoktatás-menedzsment és a minőségfejlesztés* (Halász, 2007a).

A közoktatás területén az utóbbi években tapasztalható szemléletváltás, a *kompetencia-alapú oktatás, a tanulás- és tanulóközpontúság* előretörése, a gyermek- és a felnőttoktatásban megjelenő új oktatási módszerek és eszközök (e-learning, IKT), a *résztevőkörpöntú oktatás* és az önálló, *ön szabályozó tanulás* fontosságának felismerése a felsőoktatásban is erőteljes pedagógiai *paradigmaváltás szükségességét* vetíti előre.

Az egyetemi képzés területén megvalósítandó legfontosabb feladatok:

- A felsőoktatásnak radikálisan módosítania kell a hallgató szerepéről, funkciójáról, az oktatási folyamaton belüli pedagógiai jogairól, lehetőségeiről eddig alkotott felfogását. Az egyetemi oktatási folyamat korszerűsítésében a tanulásból és nem az oktatásból kell kiindulni, ahol a *hallgató* nem csak passzív befogadója, hanem *aktív tényezője* az oktatási folyamatnak. A hallgatói aktivitás oktatási folyamatban való megvalósulásának feltétele olyan „*komplex tanulási környezet*” létrehozása, melynek eredményeképpen az oktatási folyamat a szó szoros értelmében képzési folyamattá válik.

A modern oktatási-tanulási folyamat kulcsa a hallgató optimálisan alkotó tevékenysége, *önálló, ön szabályozó tanulás* és a *kooperatív tanulás* módszerének elsajátítása. A képzési folyamat egész struktúrájában nagyobb hangsúlyt kell kapnia a gondolkodás fejlesztésének, a hallgatók olyan kvalitásai, személyiségvonásai kifomálásának, melyek által képesek és készek lesznek a társadalmi és tudományos fejlődés által felszínre hozott új eredmények, új információk önálló feldolgozására és transzformálására.

Az emberi információk mennyiségének exponenciális növekedése, körének szélesedése és gyors elavulása következményeként a memorizálás képessége helyett az információk megszerzésének és elraktározásának, valamint azok problémamegoldásra való *alkalmazni tudásának* képessége válik fontossá, s az egyetemnek ehhez kell komplex tanulási környezetet biztosítania.

- A képzési programok *interdiszciplinaritása, problémacentrikussága és gyakorlatorientáltsága* iránti igény erősödése a felsőoktatási képzési programok megújítását, a tervezési és értékelési folyamatok felülvizsgálatát, az oktatás *tartalmi és módszertani megújulását, a tervezés, a tanulásszervezés és az értékelés konzisztenciáját* teszi szükségessé. Mindez szoros összefüggésben van a *tanulási eredmények (learning outcomes), a képzési és kimeneteli követelmények*, ezen belül a fejlesztendő kompetenciák és a hallgatók tanulásának tervezésével, fejlesztésével és értékelésével.
- Az információs forradalom digitális bennszülöttjeinek a felsőoktatásban való megjelenése, az *információs társadalom* igényeihez való alkalmazkodás igénye az alkalmazott oktatási módszerek és eszközök terén is jelentős átalakulást tesz szükségessé. A digitális társadalom tudásfelfogása már nem a mennyiségi, a reprodukálható ismeretek alapján definiálható, hanem sokkal inkább dominál benne az információ megszerzésének, értékelésének, formálásának és megosztásának kompetenciája. Ehhez a számítógép, az internetes tudásbázisok, a multimédiás eszközök, az *e-learning* rendszerek, azon belül is a *digitális tananyagok* elterjedésére van szükség, amik létrehozása, valamint azok oktatásszervezésben és a tanulás/tanítás folyamatában való használata az *oktatók* részéről is jelentős *szemléletváltást*, valamint *továbbképzést és önképzést* tesz szükségessé.
- Az *oktatók pedagógiai-andragógiai tudásának és motiváltságának javítása* a felsőoktatás területén is nagyobb teret kell, hogy kapjon, a szervezett oktatás-módszertani, *pedagógiai képzések/továbbképzések* (tanítási műhelyek) körét bővíteni szükséges, és meg kell teremteni az *ösztönző és a pedagógiai munkát* (nem csak a kutatási tevékenységet) *elismerő és jutalmazó eszközök* rendszerét is.
- A tanítás minőségének felmérése és fejlesztése érdekében belső *minőségbiztosítási rendszer* kifejlesztése, a *minőségi tanítást* támogató kezdeményezések és testületek létrehozása, a komplex *tanítási és tanulási környezet* kialakítása (technikai eszközök, tanár-diák kapcsolat), a *hallgatók támogatása* (tehetséggondozás, tutorálás, karrier-tanácsadás) képezhetik a modern kor igényeihez alkalmazkodó felsőoktatás alapjait.

2. A KUTATÁS CÉLJA ÉS MÓDSZERE

2.1. A kutatás célja és témakörei

A kutatás fókuszában a felsőoktatás gyökeres átalakulásának következtében fellépő, a hazai felsőoktatás-pedagógiát érintő 21. századi kihívások állnak. A dolgozat célja, hogy az egyetemi képzés egyik legkevésbé reflektorfényben álló területére, a felsőoktatás *pedagógiai* vonatkozásaira ráirányítsa a felsőfokú képzéssel foglalkozók figyelmét, összegezze az e területen fellelhető legjelentősebb problémaköröket, s áttekintse a kihívásokra adott hazai és nemzetközi válaszokat, jó gyakorlatokat.

A] Az empirikus kutatást megalapozó *elméleti kutatás*, szakirodalom-feldolgozás a vizsgált téma területi kiterjedése szerint két nagy részre osztható:

- a) általánosságban a *felsőoktatásnak*, mint az oktatási rendszer egyik alrendszerének-pedagógiai (andragógiai) oldalát érintő kérdések;
- b) az empirikus kutatás színhelyéül szolgáló egyetemi kar által képviselt tudományág, a *közigazgatás-tudomány* és annak képzését érintő felsőoktatás-pedagógiai vonatkozású kérdések.

Az elméleti kutatás *általános* részének keretében vizsgált témakörök:

- a1. *a felsőoktatás célja, feladata, funkciói*: az elméleti kontra gyakorlati képzés, illetve az általános, közismereti kontra szakmai képzés funkciótörténete, a kompetencia-fejlesztés és a nevelés feladata a felsőoktatásban.

A vizsgált témakörhöz kapcsolódó gondolatokat főképpen Ballér Endre, Benedek András, Csoma Gyula, Eötvös Loránd, Erdei-Grúz Tibor, Halász Gábor, Hrubos Ildikó, Karl Jaspers, Klinghammer István, Nagy Sándor, Nagy Zsolt, Wincenty Okon, Jan Szczepanski, Széchy Éva, Tóth Tamás, Sz. I. Zinovjev munkái alapján foglaltam össze.

- a2. *a felsőoktatás és a tanulás minősége*: a felsőoktatás tömegesedésének hatásai a felsőoktatás minőségére; a minőségi tanulás/tanítás (quality learning) támogatásának nemzetközi példái.

A témakör vizsgálatához elsősorban John Biggs, Halász Gábor, Fabrice Hénard, Jóna György, Polónyi István munkáit használtam fel.

a3. a felsőoktatás két fő résztvevője, az *egyetemi oktatók és hallgatók jellemzői*:

- pedagógusszerep a felsőoktatásban, az egyetemi oktatókkal szembeni elvárások változásai, a „pedagógus vagy andragógus” szerepdilemma;
- a képzők képzése: az oktatók pedagógiai készségei, képzők képzése a nemzetközi és a hazai gyakorlatban;
- ifjúkortörténet, a fiatal felnőttek tanulási jellemzői, a felnőttek megjelenése a felsőoktatásban;
- tanár-diák kapcsolat a felsőoktatásban.

Az elemzéshez felhasznált főbb művek szerzői Belényesi Emese, Buda Béla, M. és S. R. Cole, Csoma Gyula, Halász Gábor, Fabrice Hénard, Henkey István, Jakab András, Kálmán Anikó, I. Sz. Kon, Kozma Tamás, Kraiciné Szokoly Mária, Jan Piaget, Salamon Jenő, Somlai Péter, D. E. Super, Szentmihályi Károly, Wincenty Okon, Tari Annamária, Vaskovics László, Vikár György, Völgyesi Pál, Zrinszky László voltak.

a4. *oktatási módszerek és eszközök a felsőoktatásban*: önszabályozó tanulás; IKT, e-learning; kooperatív és résztvevő-központú tanulásszervezés; konstruktivista pedagógia a felsőoktatásban.

A témakör feldolgozásában többek között D. P. Ausubel, Barakonyi Károly, Biczők Ferenc, P. C. Candy, Csoma Gyula, Faludy Szilárd, Falus Iván, Feketéné Szakos Éva, N. Green, Habók Anita, Hahn István, Kálmán Anikó, Kelemen László, Kovács Ilma, R. E. Mayer, Molnár Éva, Óhidy Andrea, Nahalka István, G. Siemens, Sovány István, Tóth-Bordásné Marosi Ildikó, Tuka Ágnes és társai, B. J. Zimmermann, Sz. I. Zinovjev, Zrinszky László gondolataira támaszkodtam.

Az elméleti kutatás *közigazgatás-tudományra* vonatkozó részének keretében vizsgált témakörök:

- b1. közigazgatás-tudomány és képzés történet: elméleti kontra gyakorlati képzés, generalista kontra specialista képzés a közigazgatásban;
- b2. intézmény- és tantárgytörténet, kompetencia-fejlesztés és oktatásmódszertan a közigazgatási felsőfokú képzésben.

A kérdéskörök áttekintéséhez segítséget nyújtottak Baka András, Belényesi Emese, Bordás Mária, Gajdushek György, Hajnal György, Jakab András, Jenei György, Kis Norbert, Lőrincz Lajos, Nagy Zsolt, Orosz Ágnes, Temesi István, Tóth Tamás munkái.

B] Az *empirikus kutatás* - kvantitatív és kvalitatív vizsgálat segítségével - a felsőoktatás-pedagógia jelenkori kihívásaira vonatkozó elméleti megállapítások gyakorlati megvalósulásának vizsgálatára irányult. *Célja* a közigazgatási egyetemi képzésben résztvevő oktatók és hallgatók véleményeinek és gyakorlati tapasztalatainak megismerésén keresztül a felsőoktatásban zajló pedagógiai munka jellemzőinek feltárása volt.

A *kutatás kérdései* két nagy csoportban foglalhatók össze:

1. Az *egyetemi oktatók* körében végzett kérdőíves és interjúk felmérés az oktatók pedagógiai-andragógiai kompetenciáinak, pedagógiai tevékenységük tudatossági szintjének, alkalmazott oktatási és nevelési módszereinek megismerésére, az egyetemi képzés pedagógiai oldalához való oktatói hozzáállás feltárására, s ezáltal a felsőoktatás-pedagógia mai helyzetének megítélésére irányult.
2. Az *egyetemi hallgatók* körében lebonyolított kvantitatív kutatás kérdései a képzés minőségének, pedagógiai feladatai megvalósulásának, az oktatók pedagógiai felkészültségének hallgatói szemmel történő megítélésére, az egyetemi képzésben tapasztalt oktatási módszerek és eszközök körének feltérképezésére és a digitális kor tanulóinak az oktatással szemben felállított új elvárásai megismerésére irányultak.

Az empirikus kutatás során az oktatók és a hallgatók részére feltett azonos kérdések összevetése, a kutatási eredmények komparatív megközelítése lehetőséget teremtett a kutatás érvényességének és megbízhatóságának növelésére.

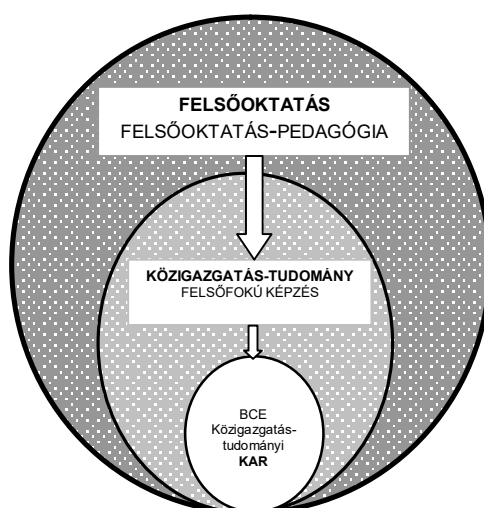
A disszertáció elkészítésének alapját adó kutatás célja tehát kettős:

- (1) egyrészt egy elemző-összefoglaló, a felsőoktatás-pedagógia területén belül jelenleg észlelhető legaktuálisabb problémák és gyakorlatok hazai és nemzetközi tapasztalatainak megismerését szolgáló elméleti anyag elkészítése;
- (2) másrészt egy konkrét egyetemi kar képzési tevékenységének áttekintésén keresztül olyan gyakorlati kérdések feltárása és vizsgálata, amelyek segítségével képet kaphatunk a magyar közigazgatási felsőoktatás pedagógiai oldalának milyenségéről (a kutatás időpontjában fennálló jellemzőiről).

A dolgozat nem foglalkozik részletesen a felsőoktatási rendszer utóbbi években bekövetkező szerkezeti változásaival (bolognai folyamat), az oktatás-politika, az oktatásirányítás területén fellépő egyéb problémákkal és azok megoldására tett intézkedésekkel, ezek a témakörök csak érintőlegesen kerülnek említésre, amennyiben a dolgozat fő témájához, a felsőoktatás-pedagógia területéhez valamilyen módon kötődnek, s így azoknak az elemzésbe való bevonása feltétlenül szükségesnek minősült.

2.2. A kutatás módszere és eszközei

A kutatás stratégiája *deduktív*nak tekinthető, mert elméletvezérelt, a felsőoktatásban meglévő általános elvek, történeti valamint nemzetközi tapasztalatok és más tudományok (pl. szociológia, közigazgatás-tudomány) eredményeinek elemzése alapján kísérel meg a felsőoktatás-pedagógia gyakorlata számára hasznos eredményekhez eljutni (Falus, 2004). A dolgozat a felsőoktatási rendszer szintjén érvényesülő általános tendenciák szintjéből kiindulva, azt fokozatosan szűkítve, először egy bizonyos tudományterület, a közigazgatás-tudomány felsőfokú képzéstörténetének leírásán és oktatásmódszertanának elemzésén keresztül, majd egy konkrét egyetemi kar pedagógiai tevékenységének áttekintésével törekszik a megfogalmazott általános hipotézisek vizsgálatára, azok gyakorlati érvényesülésének igazolására vagy elvetésére.

1. ábra: A kutatás szintjei

A disszertáció a kutatási témából következően alapvetően *leíró-tényfeltáró* jellegű, amely a vizsgálatokban interpretatív, *értelmező-elemző* megközelítéssel bővül, valamint a jelenségek és folyamatok többoldalú bemutatására törekszik.

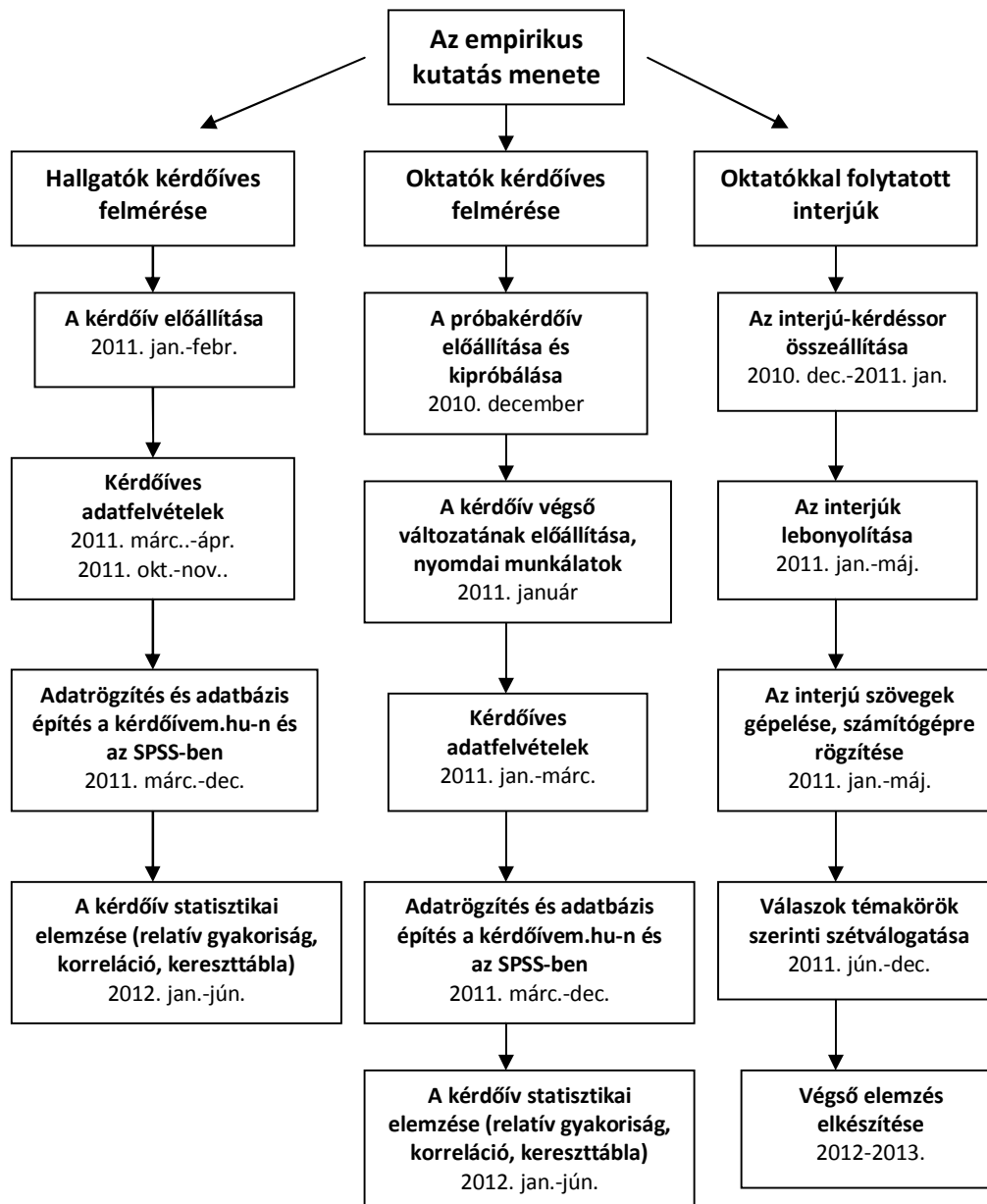
Az *elméleti vizsgálat* során, a kutatás céljának megfelelően kiemelt szerepet kap a hazai és nemzetközi felsőoktatási, azon belül a felsőoktatás-pedagógiai szakirodalom feldolgozása. Ezek a források az általános egyetemi, valamint a közigazgatási felsőfokú képzéssel foglalkozó történeti és jelenkori problémakörök, a felsőoktatásban alkalmazható képzésmódszertan feltárására, a társtudományok - a kutatás szempontjából fontos – kutatási eredményeinek vizsgálatára és a nemzetközi tapasztalatokkal való komparatív elemzésre szolgálnak.

Az empirikus vizsgálat

- (1) egyrészt *kvalitatív* módszertanon: dokumentumelemzésen és egyetemi oktatók körében végzett félig strukturált interjúkon;
- (2) másrészt *kvantitatív* módszertanon: egyetemi oktatók és hallgatók körében végzett írásbeli kikérdezésen, önkitöltős kérdőíves adatgyűjtési technikán alapul, amelyhez a kérdőívek (leíró és matematikai) statisztikai feldolgozása eszköztárának felhasználása kapcsolódik.

A kétféle módszertani megközelítés egyidejű alkalmazása a valóság mélyebb összefüggéseinek, a jelenségek sokoldalú megismerésének és a kutatás objektivitása, megbízhatósága és érvényessége növelésének céljával történt. Az empirikus kutatás módszertanának tanulmányozásakor elsősorban Earl Babbie, Falus Iván, Horváth György, Steiner Kvale, Sántha Kálmán, Szabolcs Éva, Szokolszky Ágnes munkái jelentették a kiindulópontot.

A következő ábra az empirikus kutatás időbeli történetét foglalja össze:

2. ábra: A kutatás irányai és lépései

A mindössze egyetlen egyetemi karon lefolytatott empirikus kutatás eredményei nem tekinthetők a felsőoktatási intézmények reprezentatív mintájából kapott eredményeknek, s ennek megfelelően nem általánosíthatók a magyar egyetemi képzés egészére, mégis feltételezhető, hogy a kutatásnak az adott Kar pedagógiai tevékenységére vonatkozó bizonyos megállapításai híven tükrözhetik a magyar egyetemeken folytatott pedagógiai munka bizonyos jellemzőit.

3. KUTATÁSI EREDMÉNYEK

3.1. Az egyetem feladata, funkciói

Az egyetem funkciója, s ennek megfelelően az oktatók feladata kettős: oktatás és kutatás. A kétféle funkció egymástól elválaszthatatlan, ugyanakkor egyidejű maradéktalan megvalósításuk két különböző személyiséget kíván. A kutatói és oktatói szerepek közötti átjárás (plusz a „hivatalnoki” szerep betöltése) az eltérő oktatói személyiségtípusok, attitűdök és kompetenciák, valamint a végrehajtandó feladatok időigényessége miatt nehézkes. Az oktatók elképzelhetőnek tartanak a *kutatói és a tanári státuszok szétválasztását*, intézményesítését és igénylik a *pedagógiai kompetenciáknak* a kutatói eredményekhez hasonló súlyú figyelembe vételét és *elismerését* az oktatói minősítési folyamatban.

A szakmára képzés és az értelmiségnevelés kettős feladata arányaiban megoszlik az egyetemi alap- és a mester/doktori szakok között, azonban az oktatók a képzés minden szintjén szükségesnek tartják bizonyos fokú általános műveltség, világnézet, értékrend közvetítését is. Az elméleti és gyakorlati tudástartalmak tekintetében a hallgatói és a munkaerő-piaci igény tendenciájában a *gyakorlati képzés súlynövelése* irányába hat, azonban a *személyiségfejlesztés* egyetemi missziója a *nevelés* feladata alól sem menti fel a felsőoktatásban oktatókat. A hagyományosan ismeretközvetítő és elméleti orientációjú egyetemi képzés számára *az általános és szakmai kompetenciafejlesztés feladatára való áttérés követelményének való megfelelés rendkívül nehéz kihívásnak* bizonyul.

3.2. Oktatók és hallgatók

A felsőoktatásban *oktatók* tanári szerepüknek való maximális megfelelését nehezíti az a tény, hogy *többségük nem rendelkezik pedagógiai végzettséggel/képzettséggel*, s a számukra előírt *szervezett pedagógiai képzés hiányában* pedagógiai/andragógiai ismereteiket és kompetenciáikat elsősorban csak saját igényességüknek megfelelő önképzéssel fejleszthetik. A vizsgált egyetemi karon oktatók véleménye megoszlik a szervezett pedagógiai képzés (a „képzők képzése”) szükségességét, tartalmát és formáját illetően, de az ilyen jellegű képzést igénylők *elsődleges fontosságúnak a modern oktatási módszerek, az információs és kommunikációs technológiák és eszközök oktatásban való felhasználására felkészítő, rövid idejű tanfolyamok, tréningek szervezését* tartják. A felsőoktatásban oktatók pedagógiai képzésének főbb akadályozó tényezői a karon: az életkor, státusz, fokozat szerinti eltérő oktatói hozzáállás a továbbképzéshez; a szervezeti kultúra („jogászi attitűd”) és a felsőoktatás-pedagógiai kérdések vezetői prioritásának hiánya.

A felsőoktatásban oktatók oktatás-módszertani, digitális kompetencia-fejlesztési továbbképzésén felül a csoportszociológiai, pszichológiai ismereteik bővítését teszi szükségessé az életkor, a társadalmi háttér, az érdeklődés, a tudásszint stb. szerint rendkívül heterogénné váló egyetemi hallgatói tömeg, a *megváltozott ifjúság tulajdonságaihoz és igényeihez való alkalmazkodás követelménye* is. A mai „Y és Z generációs” fiatalok és az idősebb oktatók eltérő szocializációja, a hallgatók „digitális bennszülött” és az oktatók „digitális bevándorló” állapota közötti kontraszt tovább növeli a köztük lévő generációs szakadékot, megszüntetve a korábbi mester-tanítvány kapcsolatot. Az információs társadalom, az átalakult (elektronikus csatornákon keresztül történő) kapcsolattartási formák *a modern oktatás-módszertan, az IKT eszközök kezelése területén* állítja az oktatókat *fokozott kihívás* elé.

3.3. Tanulásszervezés, oktatási eszközök és módszerek

A *Közigazgatás-tudományi Kar oktatási tevékenysége jelenleg is alapvetően ismeretközpontú*, az oktatás szervezeti formái között a hagyományos *előadás és szeminárium*, az oktatási módszerek között pedig az *előadás és a magyarázat* dominál. A hallgatóközpontú, a diákok aktivitására építő és a modern információs és kommunikációs eszközök oktatásban való felhasználásának előnyeit kihasználó szervezési formák elenyésző mértékben jelennek meg az egyetemi képzésben (szemben a közigazgatási továbbképzési programokkal), aminek legfőbb okai: a mester-tanítvány kapcsolat tömegképzés okozta ellehetetlenülése; a hallgatók motivátlansága, passzivitása; az oktatók pedagógiai feladatokhoz való hozzáállásának, a pedagógia felsőoktatásban betöltött szerepéről való gondolkodásának eltérése; az oktatók pedagógiai felkészültsége és tevékenysége elismertségének hiánya; a komplex tanulási környezet tárgyi (infrastrukturális) és személyi feltételei biztosításának szűk keresztmetszete. A felgyorsult világhoz, a megváltozott ifjúság igényeihez való alkalmazkodás szükségletével szemben az egyetem „elefántcsont-tornyához”, a hagyományos egyetemi kiváltságokhoz, a *tradicionális oktatói szerepekhez való ragaszkodás, a megújulással szembeni ellenállás* megnehezíti a posztmodern kor pedagógiával szemben támasztott új követelményeinek való megfelelést. A kompetencia-fejlesztésre, a tanulás- és hallgatóközpontúságra, az önálló, önirányított tanulást előtérbe helyező e-learning megoldások szélesebb körű alkalmazására való áttérés alapvető szemléletváltást és mind a vezetőket, mind pedig az oktatók felsőoktatás-pedagógiáról való gondolkodásának jelentős átalakulását követeli meg.

4. KÖVETKEZTETÉS ÉS JAVASLAT

4.1. Következtetés

A közigazgatási felsőoktatást, az igazgatásszervezők egyetemi oktatását vizsgáló empirikus kutatás eredményei alapján levonható legfontosabb következtetés, hogy az oktatási rendszer előtt álló átalakítási, *modernizálási elvárásokhoz, követelményekhez való alkalmazkodás leglassabban a felsőoktatásban történik meg*. Az egyetem a hagyományokhoz leginkább ragaszkodó, az innovációnak legmerevebben ellenálló oktatási alrendszer.

Napjaink változó oktatási gyakorlatának kutatásában, az új pedagógiai eszközök megalkotásában hazánkban is jelentős a kutatói aktivitás, de a kutatási eredményeket alig ismerik és szinte egyáltalán nem hasznosítják a felsőoktatás napi gyakorlatával küszködő szakemberek. Ennek oka, hogy a hazai felsőoktatásban még nem vertek gyökeret az új gondolatok, kevésbé következtek be a kívánatos változások, a mai egyetemi gyakorlatban még mindig a hagyományos pedagógia érvényesül, nagyon lassú és hosszú folyamatnak bizonyul a szükséges pedagógiai paradigmaváltás.

4.2. Egy lehetséges megoldás

A hazai felsőoktatási rendszerben jelenleg fennálló problémák megoldásának, az oktatás hatékonysága és a versenyképessége javításának egyik kulcsa és egyben a jövő rendkívül komplex, sokrétű és nehéz feladata lesz, hogy a felsőoktatást rendszerben gondolkodó „*tanuló szervezetté*” alakítva, a pedagógiai innovációban élenjáró, a fejlődés motorjaként működő oktatási alrendszerre alakítsa (Halász, 2007b).

Peter Senge (1998) alapján a *tanuló szervezet* olyan közösséget jelent, ahol az egyének törekednek képességeik folyamatos kiterjesztésére, az új gondolkodásmódok táptalajra találnak és támogatásban részesülnek, a kollektív elképzeléseknek tág teret biztosítanak, és az emberek a közös tanulás képességének elsajátításában is motiváltak. A *tanuló szervezetté* válás egyik alkalmas módszere lehet az ún. *akciótanulás* (action learning) team coaching tanulási forma elsajátítása és szervezeti alkalmazása (R. Revans). A jól működő *tanuló szervezet* jellemzője az *önszervező* képesség, az újdonságokra való érzékenység, a rendszer *nyitottsága*, azaz az őszinte és hatékony *kommunikáció*, a rugalmasság.

Az ilyen szervezeti jellemzők kialakítása és széles körű elterjedése adhat megoldást az egyetemi képzésben meggyökeresedett és jelentős mértékben elavult oktatási gyakorlat megújításához, a megváltozott igényekhez és körülményekhez történő pozitív irányú alkalmazkodáshoz.

A tantervekben tanulási eredmények formájában kifejezett kimeneti követelmények elérése, a cselekvőképes tudást kifejlesztő kompetenciaalapú oktatás megvalósítása érdekében a közigazgatási egyetemi képzésben olyan komplex tanulóközpontú módszertani szemlélet kialakítására van szükség, amely az alapképzés módszertani megújítása során épít a továbbképzésben bevált jó gyakorlatok (például az interaktív felnőttképzési módszerek) beépítésére, és az elérendő tanulási célok, kompetenciafejlesztési igények szerint differenciál.

Az elkerülhetetlen pedagógiai paradigmaváltás igénye hosszabb ideje jelen van tehát a hazai felsőoktatás rendszerében, azonban, mint minden változás, ez a szemléletváltás is csak rendkívül lassan zajló folyamatként valósul meg az oktatási rendszer minden szintjén és valamennyi résztvevője körében.

HIVATKOZÁSOK

Falus Iván (2004): A pedagógiai kutatás metodológiai kérdései. In: Falus (szerk.): *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest. 9-33.

Halász Gábor (2007a): „Felsőoktatási menedzsment” képzés. Helyzetelemzés és javaslatok (vitaanyag). <http://www.oki.hu/halasz/download/HE%20management%20tanulmany.html>

Halász Gábor (2007b): Tanulószervezet – eredményes oktatás. A Lillafüredi Közoktatási Konferencia összefoglaló előadása. *Új Pedagógiai Szemle*. 3-4. sz. 37-45.

Sárdi Csilla (2012): A felsőoktatás-pedagógia megújulási tendenciái. In: Sárdi (szerk.): *A felsőoktatás-pedagógia kihívásai a 21. században*. Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt., Budapest. 13-17.

Senge, Peter M. (1998): *Az Ötödik alapelv*. HVG Kiadó, Budapest.

AZ ÉRTEKEZÉS TÉMÁJÁBAN KÉSZÜLT SZERZŐI PUBLIKÁCIÓK

Győrfyné Kukoda Andrea (2013): Az „ideális” közigazgatási szakember jellemzői – ahogy az igazgatásszervező szakos egyetemi hallgatók látják. *PRO PUBLICO BONO – Magyar Közigazgatás*. 1. sz. 120-127.

Győrfyné Kukoda Andrea (2013): Miért éppen a közigazgatás? Az igazgatásszervezői szakma választásának motivációi. *PRO PUBLICO BONO – Magyar Közigazgatás*. 2. sz. 65-73.

Győrfyné Kukoda Andrea (2012): Gyerek vagy felnőtt az egyetemi hallgató? Pedagógus vagy andragógus legyen a felsőoktatásban oktató? *ISKOLAKULTÚRA*. 11. sz. 48-56.

Győrfyné Kukoda Andrea (2012): Felsőoktatás: a pedagógia és az andragógia határán. *FELNŐTTKÉPZÉSI SZEMLE*. VI. évf. 2. sz. 15-23.